

عوارض جانبی و احتیاطات لازم درباره داروهای ضد کرم

دکتر احمد فاطمی - عضو هیأت علمی دانشکده دامپزشکی دانشگاه تهران

حداقل ۱۰ روز و گاو و گوساله حداقل ۱۴ روز می باشد.

۶- شیر دامهای درمان شده با آلبندازول نباید به مدت ۷۲ تا ۱۲۰ ساعت جهت مصارف انسانی مورد استفاده قرار گیرد. بهمین جهت دارو نباید به دامهای شیروار که شیر آنها به مصرف انسان میرسد تجویز گردد.

۷- احتیاط لازم آن است که پس از هر مرتبه تماس با آلبندازول دستها شسته نشود.

مبندازول

دوز: در گوسفند و بز ۲۰ mg/kg

عوارض و احتیاطات

۱- به علت اینکه دارو از انتقال گلوکز انگل ممانعت می نماید در مقادیر بالا امکان تأثیر دارو بر سیستم میکروتوبول سلولی و میزان گلوکز میزبان وجود دارد.

۲- در دوز درمانی حتی زمانی که به دامهای جوان، بیمار و نحیف تجویز گردد عاری از اثرات جانبی می باشد.

۳- تا بیست برابر دوز درمانی دارو از صحت و سلامت برخوردار است.

۴- علیرغم فقدان هر گونه اثر تراژدی نیک بهتر است در یک ماه اول آبستنی به دام تجویز نشود.

۵- با سایر داروهای تجویز شده بطور همزمان سازگار می باشد بطور مثال دارو را همراه با تری کلر فن و دی سولفید کربن در درمان مگس های اسب به کار گرفته اند.

۶- دارو نباید به دامهای شیرده که شیر آنها به مصرف انسان میرسد تجویز گردد.

۷- تا یک هفته پس از آخرین دوز درمانی، گوشت دامهای درمان شده نباید مورد مصرف انسان قرار گیرد.

فباتل

نام تجاری: رینتال

دوز: در اسب ۶ mg/kg

عوارض و احتیاطات

۱- دوزهای مکرر، ۴ تا ۸ برابر دوز درمانی در ۱۰ روز متوالی در اسب ممکن است سبب اسهال شود که خودبه خود درمان می شود.

۲- در اسب تا ۴۰ برابر دوز درمانی بدون بروز هیچگونه مسمومیت کلینیکی تحمل می شود.

۳- در مقدار فوق ممکن است در طی ۳ هفته متعاقب تجویز تعداد گلبول های قرمز، مقدار هموگلوبین و هماتوکریت کاهش یابد.

۴- دارو در تمامی مراحل آبستنی و زایمان بی خطر می باشد. حتی مادیهانهای درمان شده با دو برابر دوز درمانی هر روز به مدت ۱۸ روز متوالی (۴۰ روز قبل از آبستنی و ۱۴۸ روز در طی آبستنی) کره های سالم بدنیا آورده اند.

۵- دارو فاقد هرگونه اثر روی اسپرماتوزن یا میل جنسی نریان می باشد.

۶- دارو را میتوان با تری کلرفن به منظور از بین بردن مگس های اسب (گاسترو فیلوس معدی) به مدت کوتاه مورد استفاده قرار داد.

ساخته و بر غنای آن بیفزایند که موجب امتنان بسیار خواهد بود.

آلبندازول

نام تجاری: والبازن

دوز

گوسفند: ۵ mg/kg جهت از بین بردن انواع نماتوهای دستگاه گوارش و تنفس، کرمهای پهن و تخم لارو آنها.

۷/۵ mg/kg جهت از بین بردن کپک بالغ و تخم آن.

گاو: ۷/۵ mg/kg جهت از بین بردن انواع نماتوهای دستگاه گوارش و تنفس و لارو آنها و نیز سستوها.

۱۵ mg/kg جهت از بین بردن کپک بالغ و تخم آن.

عوارض و احتیاطات

۱- به دنبال تجویز ۳۰۰ mg/kg در گاو ۳۰۰ mg/kg در گوسفندان مرگ وقوع می یابد.

۲- به علت اثرات مسمومیت جنینی و ناقص الخلقه زایی دارو را نباید در ماههای اول و دوم آبستنی یا حداقل ۴۵ روز اول به میشهای آبستن تجویز نمود.

۳- در گاو اثر سمی یا تراژدی نیک در ماههای اولیه آبستنی گزارش نشده است اما به علت پائین آمدن درصد آبستنی در ۴۵ روز اول منع مصرف دارد.

۴- نیازی به مصرف دارو همراه با سایر ضد کرمها نیست. زیرا آلبندازول بر کلیه کرمها حتی فلوک های کبیدی نیز مؤثر است.

۵- فاصله آخرین روز درمانی با کشتار گوسفند و بز

داروهای ضد کرم که به منظور پیشگیری یا درمان بیماریهای کرمی دامها به طور روزانه، هفتگی، ماهانه یا سالیانه مورد استفاده قرار می گیرند باعث کاهش تعداد کرمهای موجود در اعضای مختلف بدن دام می گردند. تجویز دارو، فرآیندهای بیوشیمیایی و فیزیولوژیکی موجود زنده را متأثر می سازد. در صورت عدم آگاهی واحاطه نسبی بر اثرات و عوارض دارو، احتمال بروز اثرات سوء در دامها و همچنین افرادی که از فرآورده های دامی حیوان درمان شده نظیر شیر و گوشت استفاده می کنند بسیار است.

بدون شك، رعایت و احتیاطات لازم در مورد داروهای ضد کرم که شامل نکات زیر می باشد، استفاده و بهره گیری کافی از دارو را میسر و سلامت بیشتر دام و مصرف کنندگان فرآورده های دامی را تضمین می نماید.

۱- تعیین دز دقیق دارو

۲- راه مصرف توصیه شده

۳- مصرف یا عدم مصرف در گونه بخصوصی از دام

یا در شرایط ویژه نظیر آبستنی، بیماری، ضعف و . . .

۴- همراه نمودن با سایر داروهای ضد کرم یا عدم انجام آن.

۵- تکرار بموقع درمان در صورت لزوم و انجام تمهیداتی از قبیل پرهیز غذایی.

۶- مدت باقی ماندن در شیر و گوشت.

در این مقاله سعی شده است که تا حد ممکن، عوارض جانبی و احتیاطات لازم در ارتباط با داروهای ضد کرم معمول در ایران مورد بررسی قرار گیرند. از صاحب نظران و همکاران محترم تقاضا می شود با ارائه نظریات و به ویژه تجربیات خود این مجموعه را پر بار

۷- جهت اطمینان بیشتر دارو را نباید با سایر ترکیبات مخلوط کرد.

تترامیزول

نام تجاری: نیلورم

دوز: در گاو و گوسفند بزرگ ۱۵ mg/kg

عوارض و احتیاطات

- ۱- در مقایسه با آلبندازول، تترامیزول واجد مرز سلامتی کمی است.
- ۲- مرز سلامتی ۶ تا ۸ برابر دوز درمانی می باشد.
- ۳- مرز باریک سلامتی تترامیزول در اسب، اجازه تجویز دارو را سلب می نماید.
- ۴- در دوز ۴۵ mg/kg در گوسفند علائم مسمومیت شامل ریزش بزاق، ریزش اشک، تکان خوردن سر، لرزش عضلانی و تحریک پذیری ملایم حادث می شود.
- ۵- در گوسفند با دوز ۹۰ mg/kg مرگ حادث می شود.
- ۶- در گوسفند اثرات جانبی یا مرگ بیشتر هنگام تجویز تترامیزول با تزریق عمومی ایجاد می شود.
- ۷- گاوها در مقایسه با گوسفندان به تزریق عمومی دارو مقاوم تر می باشند.
- ۸- سگ و گربه نسبت به تجویز خوراکی تترامیزول تا تزریق عمومی آن تحمل بیشتری دارند.
- ۹- گاو و گوسفندان درمان شده با تترامیزول تا ۷ روز نباید به کشتارگاه ارسال شوند.
- ۱۰- منع استعمال با سایر داروها وجود ندارد.

لوامیزول

نام تجاری: کترکاس

دوز: در گاو و گوسفندان ۷/۵ mg/kg به صورت

خوراکی، طیور ۱۸-۳۶ mg/kg

عوارض و احتیاطات

- ۱- مرز سلامتی دارو بسیار کم است لذا دوز دارو باید دقیقاً محاسبه گردد.
- ۲- دارو در اسب باید با احتیاط مصرف شود.
- ۳- تجویز لوامیزول در اسب در مقایسه با تترامیزول با سلامت بیشتری همراه است.
- ۴- با تجویز دارو در اسبها احتمال تحریک وجود دارد.
- ۵- طیور وحشی به خوبی طیور اهلی قادر به تحمل لوامیزول نمی باشند.
- ۶- LD50 در مورد طیور بسیار بالا می باشد.
- ۷- تداخلات برجسته‌ای با سایر داروها ندارد.
- ۸- دارو را می توان همراه با یک داروی ضدفاسیولا (اکسی کلوزانید) استفاده کرد.
- ۹- دارو را در سن تولید نباید به دامهای شیروار تجویز کرد.
- ۱۰- فرآورده‌های حاوی این دارو نباید در گاو و شیروار که شیر آنها مصرف انسانی دارد مورد استفاده قرار گیرد.
- ۱۱- تزریق با ملح هیدروکلراید باعث تحریک و تورم شده منجر به واکنش نسبتاً ملایم در محل تزریق به ویژه در تزریق داخل عضلانی می گردد که معمولاً

طی ۷ الی ۲۸ روز برطرف می شود.

۱۲- ملح اسید فسفریک مونوبازیک لوامیزول جهت بافت‌ها کمتر تخریش کننده است. معهذاً واکنشهای بافتی چندی متعاقب تزریق لوامیزول فسفات ایجاد می شود.

۱۳- ترکیب spot-on داروگاهی در گاو و گاوین جهت پوستی ایجاد میکند. جراحات شامل فیسور و پوست پوست شدن لایه‌های نکروتیک پوست می باشد.

۱۴- ترکیبات تزریقی لوامیزول (ملح فسفات) به علت واکنش‌های مکرر و شدید جهت تجویز به گاو و نزدیک کشتار توصیه نمی شود

۱۵- ترکیب فوق جهت تزریق SC فقط جهت گاو و پرواری یا گوسنی قابل توصیه می باشد.

۱۶- با دو برابر بیش از دوز توصیه شده در گاو از راه زیرجلدی (ملح فسفات) به همراه تجویز خوراکی آن کف کردن پوزه و لیسیدن لب‌ها ایجاد که یکساعت بعد مرتفع می شود.

۱۷- از لوامیزول هیدروکلراید خوراکی فقط در گاو بالغ گوسنی استفاده می شود.

۱۸- مصرف لوامیزول در ابستی جایز می باشد.

۱۹- گاو و گوسفند درمان شده از طریق خوراکی (لوامیزول هیدروکلراید) تا ۲ الی ۳ روز نباید به کشتارگاه ارسال شوند.

۲۰- گاو و گوسفندان درمان شده به طریق تزریقی (ملح فسفات) تا ۷ روز نباید به کشتارگاه اعزام گردند.

۲۱- میزان قابل مجاز باقیمانده در گوشت PPM ۰/۱ می باشد.

۲۲- به نظر می رسد شیر گاو تا ۴۸ ساعت بعد از تجویز، از لوامیزول عاری میگردد. اما زمان قطع دارو توسط FDA تعیین نشده است.

۲۳- محلول تهیه شده از لوامیزول تا ۱۲ روز بدون کاهش اثر دارو قابل نگهداری است.

پرازی کوانتل

نام تجاری: درونست

دوز: سگ و گربه ۵ mg/kg

عوارض و احتیاطات

- ۱- دارو واجد مرز سلامتی وسیعی است.
- ۲- در دوزهای درمانی فاقد اثر سمی است.
- ۳- حساسیت پوستی ایجاد نمی کند.
- ۴- هیچ نوع پرهیز غذایی یا رژیم بخصوصی لازم نیست.

نیکلوزامید

نام تجاری: یونران

دوز: در سگ و گربه ۱۵۰ mg/kg به صورت قرص خوراکی

در گاو ۵۰ mg/kg به صورت درنج

در گوسفند و بز ۱۰۰ mg/kg به صورت درنج

عوارض و احتیاطات

- ۱- دارو واجد مرز سلامتی وسیعی است به طوریکه با ۴۰ برابر بیش از دوز درمانی در گاو و گوسفند اثرات مسمومیت مشاهده نشده است.

۲- مرز سلامتی دارو در سگ و گربه به خوبی تعیین نشده است.

۳- در هر یک از دامها تجویز دو برابر بیش از دوز توصیه شده فقط باعث سختی موقت مدفوع می شود.

۴- ۵ برابر بیش از دوز توصیه شده در سگها منجر به دیسترونی موضعی جزئی در کبد و ظهور اکسودا در گلوامرول می شود.

۵- در تمام مراحل آبستی و در بیماران نحیف بدون ایجاد اثرات سوء قابل مصرف است.

۶- هیچگونه منع مصرفی در مورد دارو وجود ندارد.

۷- نیکلوزامید را میتوان همراه با تترامیزول بطور همزمان جهت دفع کرمهای گرد و پهن مورد استفاده قرار داد.

۸- دارو جهت استفاده در طیور فاقد مجوز است.

۹- قبل از درمان پرهیز غذایی شب تا صبح توصیه می شود.

رافوکساناید

نام تجاری: راناید

دوز: در گاو و گوسفند ۱۵ mg/kg - ۷/۵

عوارض و احتیاطات

- ۱- بالاترین دوز قابل تحمل ۴۰ mg/kg است.
- ۲- در دوز درمانی در تمامی سنین در گاو و گوسفند بدون خطر قابل استفاده است.
- ۳- دارو همزمان با بنزیمیدازولها و ارگانو فسفاتها و حمام آرسنیکی بدون اثرات ناسازگار مصرف شده است.
- ۴- در دوز بالا سبب ناهنجاریهای چشمی در گوسفند می گردد. تغییرات پاتولوژیک چشم عبارتند از کاتاراکت، دژنراسن عصب چشم که میتواند منجر به کوری شود.
- ۵- در دوز ۱۲۵ mg/kg در گاو کوری غیردائمی ایجاد میشود.
- ۶- در دوز ۸۰ mg/kg در گاو بی اشتهاهی و اسهال حادث شده که در گوسفند هم احتمال وقوع آن وجود دارد.
- ۷- دارو در دامهای شیروار که شیر آنها مصرف انسانی دارد منع مصرف دارد.

منابع مورد استفاده:

۱- فاطمی؛ احمد (۱۳۷۱) از انگل تا داروی ضدانگل فصلنامه پژوهش و سازندگی سال ۵ شماره ۱۴ صفحات ۴۵-۴۲

2) BOOTH, N. & MCDONALD, L. (1988) Veterinary Pharmacology & Therapeutics. 6th Ed. Iowa state university. PP 887-904, 932-934, 936-938, 944-946.

3) BRANDER, G.C. 'etal (1991) Veterinary Applied Pharmacology & Therapeutics. 5th Ed. Bailliers Tindall PP 527-534, 537-538, 543.

4) HOWARD, J (1986) Current Veterinary Therapy. W.B. Saunders Co. PP 40-41.

5) SMITH, B (1990) Large Animal Internal Medicine First Ed by mosby PP 1518.